

การศึกษาเปรียบเทียบการเล่าเรื่อง สัมพันธบท และบริบทของนวนิยาย ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ กรณีศึกษา ทวิภพ

The Comparison of Narrative, Intertextuality and Context between Original Novel, Television Series and Film: The Case Study of Siam Renaissance (Tawipob)

ชมพูนุท เหลืองสมบุญ¹, ปฐมา สตะเวทิน², อาทรี วณิชตระกูล³

นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยกรุงเทพ¹,

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ²,

คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา³

Chompunut Luangsomboon¹, Patama Satawedini², Arthri Vanichtrakul³

Graduate Student, Bangkok University¹,

School of Communication Arts, Bangkok University²,

Faculty of Music and Performing Arts, Burapha University³

E-mail: agem.dice@gmail.com¹

E-mail: patama.s@bu.ac.th²

E-mail: fonrainy@yahoo.com³

Received: December 1, 2018; Revised: November 8, 2019; Accepted: November 8, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของสื่อนวนิยาย สื่อโทรทัศน์ และสื่อภาพยนตร์ เรื่อง “ทวิภพ” 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสัมพันธบทของสื่อนวนิยาย สื่อโทรทัศน์ และสื่อภาพยนตร์ เรื่อง “ทวิภพ” 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบริบทสังคมไทย เรื่อง “ทวิภพ” โดยได้ทำการเลือกกรณีศึกษาจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง “ทวิภพ” โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) นวนิยายเรื่อง “ทวิภพ” โดยทมยันตี สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 13 ปี พ.ศ. 2551 จำนวน 2 เล่ม 2) ดิวิดีละครโทรทัศน์ เรื่อง “ทวิภพ” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ในปี พ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2554 3) ดิวิดีภาพยนตร์เรื่อง “ทวิภพ” ฉายในโรงภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2547 โดยพิจารณาจากโครงเรื่อง

แก่นเรื่อง ตัวละคร การใช้ภาษา กลวิธีการเล่าเรื่อง ช่วงเวลา / สถานที่ และเพลง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเกณฑ์ในการเลือกกรณีศึกษาคือความมีชื่อเสียง การได้รับความนิยม และการได้รับการดัดแปลงข้ามสามสื่อ ได้แก่ นวนิยาย ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์

ผลการวิจัยพบว่าความแตกต่างของการเล่าเรื่องจากบทนวนิยายเรื่อง “ทวิภพ” กับการนำมาทำเป็นละครโทรทัศน์และภาพยนตร์นั้น ส่วนใหญ่ไม่ได้มีความแตกต่างกันมาก เนื่องจากละครโทรทัศน์ทั้ง 2 ชุด และ ภาพยนตร์ พ.ศ. 2533 ได้มีการเล่าเรื่องส่วนใหญ่ตามแบบที่นวนิยายได้บรรยายไว้ ขณะเดียวกันภาพยนตร์ พ.ศ. 2547 นั้นได้มีการจัดทำเนื้อหาออกมาได้แตกต่างออกไป โดยได้กล่าวถึงในช่วงยุคปลายสมัยรัชกาลที่ 4 และต้นรัชกาลที่ 5 แทน โดยเนื้อหาจะเน้นออกไปทางการเมืองมากกว่าเรื่องรักใคร่ของพระนาง ดังที่นวนิยายได้บรรยายเอาไว้ ด้านสัมพันธบท พบว่าโดยส่วนมากแล้วละครโทรทัศน์ทั้ง 2 ชุด และภาพยนตร์ทั้ง 2 ชุด ได้มีการคงเดิมไว้ตามแบบนวนิยาย อย่างไรก็ตามเนื่องจากละครโทรทัศน์เป็นสื่อที่แสดงให้เห็นการกระทำของตัวละครผ่านฉาก มุมมอง และบทสนทนา เป็นต้น ในยุคสมัยที่แตกต่างผ่านจอโทรทัศน์ ดังนั้น จึงสามารถที่จะขยายความหรือดัดแปลงบทต่างๆ ในนวนิยายได้ตามความเหมาะสม ความแตกต่างทางด้านบริบทนั้นพบว่าภาพยนตร์ พ.ศ. 2547 ได้มีการนำเสนอบริบทที่แตกต่างออกไป เนื่องจากได้นำเสนอเรื่องราวในปีของรัชกาลที่ 4 รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่ถูกเพิ่มเติมเข้ามา ที่พักอาศัย และยศของพระนางที่ถูกกำหนดไว้ในบทภาพยนตร์ชุดนี้ บริบทแวดล้อมที่ปรากฏออกมาจึงมีความแตกต่างทั้งทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: ทวิภพ สัมพันธบท นวนิยาย ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์

ABSTRACT

This research has proposed to study 1) the elements in comparison between the “Tawipob” novel, television series, and film, 2) the intertextual comparison between the “Tawipob” novel, television series, and film, and 3) the context comparison of Thai society by selecting “Tawipob” as a case study, and its details were as follows: the “Tawipob” novel published by Thommayanti Publishing House, at the Literature Publishing House, 13th edition, 2008, for 2 books, the “Tawipob” DVDs recording the version that was broadcasted on Channel 7 television in 1994 and 2011, and the “Tawipob” DVDs recording the movies that were released in theaters in the years 1990 and 2004. Specifically storyline, theme, character, language use, storytelling strategy, period of time / location, and song were considered. A qualitative research method was used in this research by using purposive sampling because a well-accepted, famous, and popular reproduced case study via three media forms, i.e. novels, television series, and films was of high concern.

The research found that there were not much differences in the narratives of the “Tawipob” novel between the television series and films because both of the television series and the 1990 film were produced mostly based upon the novels. However, the film that was made in 2004 had some different contents. It was produced in the late reign of King Rama IV and the beginning of the reign of King Rama V, whereby the content would rather focus on politics than love affair. It was also found that both of the television series and the films maintained the ideas of the original novel. Nevertheless, the television series showed the characters’ actions via scenes, perspectives, dialogues, and so forth in different eras through the television screen. Thus, it could be expanded or modified from the original novel in an appropriate way. The research, furthermore, revealed that there was a contextual difference between the 2004 film and the others because it was presented in different contexts. That was to say, the story told about the reign of King Rama IV and the people who lived in the reign of King Rama IV who were added into the storyline. All the residences and rankings in the reign of King Rama IV were also set in this version. Social, cultural, political, and economic factors were, therefore, found different.

KEYWORDS: Tawipob, Intertextuality, Novel, TV Series, Film

บทนำ

นวนิยาย หมายถึงเรื่องที่ถูกประพันธ์ขึ้นจากผู้เขียนที่มีการนำเสนอเรื่องราวผ่านตัวหนังสือและพรรณนาเสมือนตัวละครมีชีวิต โดยมีการใช้คำที่เป็นธรรมชาติอย่างบทสนทนาเข้ามาเสริมในการเล่าเรื่องที่ไม่ใช่เพียงแค่คำบรรยายของผู้แต่ง นวนิยายจัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรม นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีเช่นเดียวกับเรื่องสั้น ซึ่งจะมีการผูกเรื่องให้ดูสมจริงโดยที่อาศัยเค้าโครงความจริงหรือสิ่งที่เกิดขึ้นของชีวิตมนุษย์ จึงมีผู้เรียกเรื่องสั้นและนวนิยายว่าเรื่องเล่าสมมติ นวนิยายนี้ผู้เขียนอาจมีการสอดแทรกเหตุการณ์จริงบางอย่างไว้ ทั้งยังมีวิธีการเล่าเรื่องอย่างมีศิลปะ เลือกลงกรองเฉพาะ

เหตุการณ์ที่เหมาะสมแก่เรื่อง ทำให้เรื่องมีลักษณะสมจริง (วิพุธ โสภวงศ์, 2544)

ปัจจุบันมีนวนิยายจำนวนมากที่ได้รับความนิยมนำมาถ่ายทอดผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนหลักที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อความบันเทิง ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี รวมถึงมีการให้สาระความรู้ในรูปแบบที่จรรโลงใจแก่ผู้รับสารทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิ สื่อโทรทัศน์ สื่อภาพยนตร์ สื่อวิทยุ เป็นต้น ในรูปแบบบทละคร โทรทัศน์ บทภาพยนตร์ บทละครเวที และบทละครวิทยุ โดยสื่อแต่ละประเภทจะมีองค์ประกอบร่วมกันที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันไป โดยองค์ประกอบบางอย่างผู้ชมสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนจากการอ่านหรือการรับชม แต่บางองค์ประกอบ เช่น การ

เชื่อมโยงของเนื้อหา การถ่ายโอน เป็นต้น จำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์อย่างละเอียด นับเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นที่ต้องให้ความสนใจในการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในการวิเคราะห์สัมพันธ์ต่อไป ด้วยเหตุผล เมื่อมีการเปลี่ยนผ่านจากสื่อหนึ่งไปอีกสื่อหนึ่งนั้น สิ่งที่จะเห็นได้ชัดคือ สื่อแต่ละชนิดย่อมมีลักษณะเฉพาะของตนเองที่ต่างกันไป (พรรษา รอดอาตม์, 2554)

ดังนั้นในการเชื่อมโยงของเนื้อหาจากสื่อหนึ่งไปยังอีกสื่อหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งสื่อ นั้นสามารถทำการศึกษาในประเด็นดังกล่าว โดยเริ่มศึกษาจากตัวกลยุทธ์ในการผลิตสื่อแต่ละประเภทที่ถูกนำมาใช้ในการนำเสนอ รวมถึงศึกษาจากกระบวนการผลิตในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ และความเชื่อมโยงของสารในแต่ละสื่อ ผู้วิจัยจึงสนใจจะทำการศึกษาเรื่องการเล่าเรื่อง สัมพันธบทและบริบทของสังคมไทย ได้แก่ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง เนื่องจากบริบทเหล่านี้สามารถเชื่อมต่อกันได้ โดยทำการศึกษาผ่านทั้ง 3 สื่อด้วยกัน คือ นวนิยาย โทรทัศน์ และภาพยนตร์ เพราะจะสามารถมองเห็นสัมพันธบทที่เกิดขึ้น องค์ประกอบและบริบทที่ต่างกักันทำให้เกิดความหลากหลาย โดยใช้ นวนิยายเรื่อง “ทวิภพ” เป็นกรณีศึกษา เนื่องจาก นวนิยายเรื่อง “ทวิภพ” ได้มีการจัดทำผ่านทั้ง 3 สื่อด้วยกัน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบของสื่อนวนิยาย สื่อโทรทัศน์ และสื่อภาพยนตร์ เรื่อง “ทวิภพ” ได้แก่ โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร การใช้ภาษา กลวิธีการเล่าเรื่อง ช่วงเวลา/สถานที่ และเพลง

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสัมพันธ์ของสื่อนวนิยาย สื่อโทรทัศน์ และสื่อภาพยนตร์ เรื่อง “ทวิภพ”

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบริบทสังคมไทย เรื่อง “ทวิภพ” ของสื่อนวนิยาย สื่อโทรทัศน์ และสื่อภาพยนตร์ เรื่อง “ทวิภพ”

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดสัมพันธบท

สัมพันธบท (Intertextuality) เป็นคำที่นักวิชาการชาวบัลแกเรีย จูเลีย คริสเตอวา คิดค้นขึ้นมา โดยได้มีคำแปลเป็นภาษาไทยอยู่หลายคำ อาทิ การเชื่อมโยงเนื้อหา การถ่ายโอนเนื้อหา สัมพันธบท สหบท เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2553) ซึ่งสัมพันธบทนั้นได้ถูกนิยามจากหลายแนวคิดต่างๆ โดย Berger (1992) ได้นิยามว่าเป็นการใช้หรือสร้างตัวบทใหม่ด้วยบทหนึ่ง (อาจจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้) จากวัตถุบทอื่นๆ ซึ่งเป็นตัวบทเดิมที่มีอยู่แล้ว กระบวนการสัมพันธบทต้องมี “ตัวบทต้นทาง” และ “ตัวบทปลายทาง”

สรุปได้ว่าแนวคิดสัมพันธบทนั้นจะมีสิ่งที่ปรากฏขึ้นในเนื้อหาที่เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ แต่ก็จะยังคงมีเนื้อหาดั้งเดิมอยู่จะมีการใช้ตัวบทอื่นมาประกอบเป็นตัวบททำให้ต้องเชื่อมโยงเรื่องเข้ากับตัวบทอื่นซึ่งเป็นส่วนประกอบของเรื่อง ซึ่งเป็นการหยิบยืมซึ่งกันและกันทำให้ตัวบทนั้นมีความน่าสนใจ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับที่ กาญจนา แก้วเทพ (2553) กล่าวว่า “เหล่าเก่าในขวดใหม่ หรือ เหล่าใหม่ในขวดเก่า” ไม่ว่าจะเหล่าหรือขวดก็ล้วนเป็นของเก่าทั้งสิ้น (element) หากต้องการทำให้น่าสนใจเพิ่มขึ้น “วิธีรินใหม่” หรือ “การเปลี่ยนเหล่า/ขวดใหม่” (Relation, Organise) ก็จะเป็นวิธีสร้างความแปลกใหม่ขึ้นมาได้

2. แนวคิดองค์ประกอบการเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่องแต่เดิมนั้นมีเป้าหมายเพื่อเล่าเรื่องสะท้อนภาพของความเป็นจริง (Reflection of Reality) สร้างความสุนทรีย์และมีการใช้ภาษาซึ่งอาจจะเป็นการเขียนที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารหลัก ได้มีการพัฒนามาเป็นการเล่าเรื่องโดยการประกอบสร้างความเป็นจริง (Construction of Reality) ไม่ใช่เพียงแค่สะท้อนสิ่งเหล่านั้นออกมาแต่กลับสร้าง ความหมายในเรื่องนั้น เพื่อจะสามารถทำความเข้าใจของสิ่งต่างๆในเรื่องเล่านั้นได้ เพราะเรื่องเล่าเป็นเพียงแค่เรื่องแต่งแต่ยังรวมถึงงานเขียนที่เขียนขึ้นจากเรื่องจริงด้วย ทั้งนี้การเล่าเรื่องไม่จำเป็นต้องใช้เพียงแค่ภาษาทางการเขียนแต่ยังสามารถใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลายในการเล่าเรื่องได้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2553)

การเล่าเรื่องนั้นมีการถ่ายทอดผ่านออกมาหลายรูปแบบทั้งในวรรณกรรม นิทาน เรื่องสั้น พงศาวดาร รวมถึงการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์ ซึ่งครอบคลุมถึงบทสนทนา บทเพลง การโฆษณา โดยองค์ประกอบของเรื่องเล่าประกอบด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2553; อีราวดี ไตลังคะ, 2546 อ้างถึงใน วรรัตน์ สุขวัจน์, 2551)

3. แนวคิดบริบทสังคมวัฒนธรรมไทย

บริบท ตรงกับคำในภาษาอังกฤษคือคำว่า “Context” เป็นคำหรือข้อความแวดล้อมที่ช่วยให้เข้าใจความหมายของคำ เนื่องจากบางครั้งข้อความที่กล่าวจะไม่กระจ่างชัดเจนจึงต้องอาศัยข้อความข้างเคียง หรือในบางครั้งต้องอาศัยสถานการณ์แวดล้อม หรือความรู้เกี่ยวกับตัวผู้พูดผู้ฟังทำให้เข้าใจความหมายของถ้อยคำที่พูด รวมทั้งสถานการณ์แวดล้อม อีกนัยหนึ่งบริบท หมายถึง สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นและมีความสัมพันธ์ก่อให้เกิดเป็นเงื่อนไขหรือเหตุการณ์หนึ่งขึ้นมา การทำความเข้าใจเรื่องราว

หรือเหตุการณ์ใดจึงต้องมีการทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (กาญจนา นาคสกุล, ม.ป.ป.; อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2553)

ในเนื้อหาของเรื่อง “ทวิภพ” ที่ทำการศึกษา นั้น มีความเกี่ยวข้องกับบริบทหลายด้าน ประกอบไปด้วย บริบทด้านสังคม บริบทด้านวัฒนธรรม บริบทด้านการเมือง และบริบทด้านเศรษฐกิจของไทย ซึ่งในแนวคิดของบริบทการที่จะเข้าใจในตัวบทของด้านต่างๆ ได้ต้องมีการวิเคราะห์บริบทควบคู่กันไปด้วยเสมอ โดยบริบทที่มีความเกี่ยวข้องในงานวิจัยชิ้นนี้มีขอบเขตอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 5 และมีเพียงภาพยนตร์ที่ฉายในปี พ.ศ. 2547 ที่มีเนื้อหาอ้างอิงถึงสมัยรัชกาลที่ 4 ทั้งนี้สาเหตุที่มีการเชื่อมโยงไปสมัยรัชกาลที่ 4 เนื่องจากสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นยุคที่ประเทศไทยเริ่มมีการเผชิญหน้ากับการเข้ามาคุกคามของชาติมหาอำนาจตะวันตก

4. แนวคิดเรื่องนวนิยาย

นวนิยาย คือ คำประพันธ์ร้อยแก้วที่แต่งขึ้นจากจินตนาการของผู้เขียน บ้างมีอ้างอิงประวัติศาสตร์ โดยนวนิยายนี้อาจเหมารวมไปถึงบทละคร และบทประพันธ์ที่มีความยาวเป็นเรื่อง โดยมีตัวละครและการดำเนินเรื่องตามลำดับ (ปิยพิมพ์ สมิตติกล, 2541 อ้างถึงใน อุมภาพร มะโรณี, 2551) ในนวนิยาย นั้นมีทั้งโครงเรื่องใหญ่และโครงเรื่องย่อย โดยในโครงเรื่องใหญ่นั้นคือการนำเอาโครงเรื่องย่อยมาผสมผสานเรียงร้อยไว้ด้วยกัน โครงเรื่องจะเกิดขึ้นจากการที่ตัวละครมีข้อขัดแย้ง ต้องพบเจอกับปัญหา และหาทางพยายามที่จะชนะปัญหานั้นให้ได้ นอกจากนี้โครงเรื่องยังเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการเขียนนวนิยายด้วย เนื่องจากถ้าโครงเรื่องไม่มั่นคง ไม่ต่อเนื่องหรือไม่ไปตามทางที่วางไว้ ก็จะสามารถทำให้เรื่องเล่านั้นไม่สมบูรณ์ได้

นวนิยายที่ตีพิมพ์นั้นจะสามารถบอกได้ว่าประโยคไหนใครเป็นคนพูดอยู่ โดยสังเกตได้จากลักษณะการพูดของตัวละครที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดตามอุปนิสัยของแต่ละคน บทสนทนาในนวนิยายนั้นนอกจากจะช่วยดำเนินเรื่องทำให้น่าสนใจขึ้น รู้จักตัวละครมากขึ้นแล้ว ยังมีคุณค่าในตัวเองอีกหลายข้อคือ ช่วยสร้างความประทับใจ สะท้อนความคิดเห็น อ่านแล้วมีความหลากหลาย และช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดได้

5. แนวคิดเกี่ยวกับละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์ มีความหมายมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Soap Opera” โดย Cantor and Pingree(1983 อ้างถึงใน งามอาจ สิงห์ลำพอง, 2557) โดยให้ความหมายของละครโทรทัศน์ ไว้ว่า เป็นความบันเทิงที่มีรูปแบบการเล่าเรื่อง ที่มีการดำเนินเรื่องราวเป็นตอนๆ ต่อเนื่องกัน ซึ่งการนำเสนอละครเป็นตอนๆ นั้น จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้รับสารในเชิงการมีประสบการณ์ร่วมกับละครที่ตนได้เรียนรู้ไปพร้อมกับการนำเสนอละครในแต่ละช่วงตอน ที่มีเนื้อหาใกล้เคียงชีวิตจริง โดยมีคำกล่าวที่ว่า “ดูละครแล้วย้อนดูตัว” หมายถึง การที่เนื้อหาในละครโทรทัศน์สะท้อนภาพของมนุษย์ทั้งในเรื่องดีและไม่ดี ช่วยให้ผู้ที่ได้รับชมสามารถใช้วิจารณญาณของตนในการวิเคราะห์เหตุและผลที่ละครโทรทัศน์สอดแทรก ในการมองแง่คิดและผลลัพธ์ที่ผู้รับสารสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตจริงได้ (งามอาจ สิงห์ลำพอง, 2557) ดังนั้นละครโทรทัศน์จึงเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวที่อาจจะนำมาจากเค้าโครงเรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือแต่งขึ้นจากจินตนาการ ซึ่งกล่าวได้ว่า สื่อโทรทัศน์จะสะท้อนสิ่งที่มีอยู่และเป็นอยู่ให้สังคมได้รับรู้ และในขณะเดียวกันก็จะสร้างภาพแห่งความเป็นจริงในสังคมขึ้นมาใหม่ด้วย (อภิญา ศรรัตน์สมบุญ, 2534)

6. แนวคิดเกี่ยวกับภาพยนตร์

ภาพยนตร์ หมายถึง เรื่องที่มีการนำเสนอผ่านแผ่นฟิล์ม ซึ่งอาจจะมีการดัดแปลงมาจากนวนิยาย ละครโทรทัศน์หรือมาจากจินตนาการของผู้เขียนบท หากแต่ภาพยนตร์นั้นมีความแตกต่างจากสื่อชนิดอื่นๆ คือการเคลื่อนไหวของภาพยนตร์นั้นเกิดจากการนำภาพนิ่งหลายๆ ภาพเรียงต่อกันแล้วนำภาพนิ่งเรียงติดต่อกันฉายดูที่ละภาพด้วยอัตราความเร็วจนผสมผสานกันเป็นภาพเคลื่อนไหวที่เหมือนธรรมชาติ และทั้งนี้ตาของมนุษย์นั้นก็มีคุณสมบัติที่เรียกว่า การเห็นติดตา (ศิริรังษี สุดโต, 2540) จึงสามารถมองภาพนิ่งเหล่านั้นเป็นภาพเคลื่อนไหวได้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่มีสะดุด ดังที่สนั่น ปัทมะทิน (2520, อ้างถึงใน ประมะ สตะเวทิน, 2546)

ภาพยนตร์เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทต่อสังคมเป็นอย่างมาก ด้วยความสามารถสื่อสารเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ทศนคติ และเป็นสื่อที่สามารถสื่อสารข้อมูลข่าวสารในรูปแบบของความบันเทิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้รับชมไม่รู้สึกว่าตนโดนโน้มน้าวจากสื่อดังกล่าว นอกจากนั้นภาพยนตร์ยังเป็นสื่อที่สะท้อนความมีศิลปวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย การสร้างภาพยนตร์แต่ละเรื่องจะมีจุดเริ่มต้นและประเด็นในการเล่าเรื่อง หมายถึง โครงเรื่องที่มีความน่าสนใจและน่าติดตาม เนื่องจากการกำหนดโครงสร้างของเหตุการณ์ และการกระทำที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ ดังนั้นภาพยนตร์ไทยสามารถจำแนกตามประเภทของโครงเรื่องได้ ซึ่งโครงเรื่องสามารถพัฒนาไปได้หลายทางตามเนื้อหาหรือเหตุการณ์ (Style of Presentation/Genre) การรู้จักนำเหตุการณ์ต่างๆ มาผูกโยงเป็นเรื่องราว (Story) จะทำให้ผู้ชมสามารถ

รับรู้และเข้าใจเรื่องราวเป้าหมายที่ภาพยนตร์ต้องการสื่อสาร ดังนั้นวิธีการผูกโยงเหตุการณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ

ขอบเขตงานวิจัย

งานวิจัยนี้จะทำการศึกษาวិเคราะห์อย่างละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของสื่อ (สื่อนวนิยาย/สื่อละครโทรทัศน์/สื่อภาพยนตร์) ความเป็นสัมพันธบทและบริบทสังคมไทยจากนวนิยาย เรื่อง “ทวิภพ” ของผู้ประพันธ์ชื่อ คุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์ โดยมีนามปากกา คือ “ทมยันตี” โดยผู้วิจัย จะทำการศึกษาจากหนังสือนวนิยาย ที่มีการตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2530/แผ่นบันทึกภาพ ดิวีดี การแสดงละครโทรทัศน์ ปี พ.ศ. 2537 และ ปี พ.ศ. 2554 และภาพยนตร์ ปี พ.ศ. 2533 และ ปี พ.ศ. 2547 เท่านั้น

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพคือการวิเคราะห์สัมพันธบท ซึ่งเครื่องมือในการใช้ทำวิจัย คือ การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) โดยใช้กรณีศึกษาซึ่งคือเรื่อง “ทวิภพ”

1. การวิเคราะห์ตัวบท

การศึกษารวมชาติ บาร์ตส์ (1974 อ้างถึงใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2555) ให้ความหมายว่าการวิเคราะห์ตัวบทเป็นการวิเคราะห์ที่เน้นเรื่องของโครงสร้างตัวบทที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา รวมถึงกระบวนการสร้างที่มักจะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากผู้อ่านตามช่วงเวลา ซึ่งโครงสร้างภายในตัวบทจะมีการรวมกันอยู่ของรหัสต่างๆ ดังนี้ รหัสการตีความ รหัสของรูปสัญลักษณ์ รหัสเชิงสัญลักษณ์ รหัสการกระทำ และรหัสวัฒนธรรม ซึ่งรหัสเหล่านี้จะเป็นตัวการในการกำหนด แก่ไข เปลี่ยนแปลง และสร้าง

ความหมาย เมื่อเข้าสู่การวิเคราะห์ตัวบทผู้วิจัยจะนำรหัสเหล่านี้มาจัดกลุ่มเพื่อทำการวิเคราะห์ และหาความหมายที่อยู่ในตัวบท

โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่อง “ทวิภพ” โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) นวนิยายเรื่อง “ทวิภพ” โดย ทมยันตี สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 13 ปี พ.ศ. 2551 จำนวน 2 เล่ม ผู้วิจัยได้หาซื้อจากร้านขายหนังสือ

2) ดิวีดีละครโทรทัศน์เรื่อง “ทวิภพ” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ในปี พ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2554 ผู้วิจัยได้หาซื้อจากร้านขายวีซีดี-ดิวีดี และชมจากสื่ออินเทอร์เน็ต

3) ดิวีดีภาพยนตร์เรื่อง “ทวิภพ” ฉายในโรงภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2547 ผู้วิจัยได้จากบุคคลที่ซื้อเก็บดิวีดีภาพยนตร์ในปีดังกล่าว

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสามสื่อผ่านการอ่านนวนิยาย และรับชมละครโทรทัศน์ รวมถึงสื่อภาพยนตร์ โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) เป็นหลักซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปตามสื่อโดยมีรายละเอียดดังนี้

- นวนิยาย ใช้แนวทางการศึกษาวิเคราะห์ด้านการเล่าเรื่อง (Narrative)

- ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ ใช้แนวทางการศึกษาวิเคราะห์ด้านการเล่าเรื่อง (Narrative) วิเคราะห์เนื้อหาเดิม (Convention) และการวิเคราะห์สิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ (Invention) และวิเคราะห์องค์ประกอบ ภายนอก และภายใน

การเปรียบเทียบและวิเคราะห์การเล่าเรื่องและสัมพันธ์ของสื่อนวนิยาย สื่อโทรทัศน์

1. โครงเรื่อง

จากการวิจัยเรื่อง “ทวิภพ” โดยศึกษาจากนวนิยาย ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ นอกจากภาพยนตร์ปี พ.ศ. 2547 แล้ว พบว่าโครงเรื่องส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจาก การดำเนินเรื่องระหว่างภพปัจจุบันกับอดีตภพ การดำเนินเรื่องของนวนิยาย ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ไม่มีความแตกต่างกัน โดยการเล่าเรื่องจะกล่าวถึงการเดินทางของมณีจันทร์ผ่านกระจกจากภพปัจจุบันไปสู่อดีตภพ ได้พบรักกับหลวงอัครเทวารากร และได้ใช้ความรู้ความสามารถช่วยชาติบ้านเมือง

ความรักระหว่างหนุ่มสาวที่ถูกนำเสนอเป็นการนำเสนอความรักที่อยู่เหนือกาลเวลา เป็นความรักระหว่างคน 2 คนที่อยู่ห่างกันคนละภพ แต่ด้วยชะตาลิขิตจึงได้มาพบกันท่ามกลางความคาบเกี่ยวของช่วงเวลาระหว่างปัจจุบันและอดีต

ความเท่าเทียมกันทางเพศ การนำเสนอในแง่ของการเข้าไปช่วยงานบ้านเมืองของมณีจันทร์ ซึ่งในอดีตสังคมไทยไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักกับสตรีเพศ โดยมองว่าสตรีเป็นเพศที่อ่อนแอ อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน จึงไม่จำเป็นต้องมีการศึกษาหรือมีความสามารถทัดเทียมกับบุรุษเพศ (ภัทรนาถ ชาติวิเศษ, 2552) และสื่อภาพยนตร์ เรื่อง “ทวิภพ”

2. แก่นเรื่อง

แก่นเรื่องของละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ ทั้ง 4 ชุดที่มีการนำมาผลิตนั้น แก่นเรื่องส่วนใหญ่มีความเหมือนกัน คือมีการสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ 5 กล่าวคือมีการเสนอให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงผ่านของประเทศในส่วนของเหตุการณ์ ร.ศ.112 นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึง

วัฒนธรรม บริบทต่างๆ อาทิ การใช้ภาษา วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี การแต่งกาย สถาปัตยกรรมต่างๆ รวมถึงวัฒนธรรมทางการเมือง ในสมัยนั้น เป็นต้น ทั้งยังสะท้อนถึงความสามารถของสตรีเพศที่มีดังเช่นบุรุษผ่านภาพการกระทำของตัวละคร เช่น การเข้ามาช่วยแปลเอกสารทางการเมือง และเจรจากับชาวต่างชาติของมณีจันทร์ ซึ่งในอดีตนั้นเรื่องการเมืองเป็นสิ่งที่สตรีจะไม่ได้มีส่วนเข้าไปข้องเกี่ยว

3. ตัวละคร

จากการวิจัยพบว่าในส่วนของตัวละครและการวางนิสัยของตัวละครนั้นผู้เขียนได้สร้างตัวละครจากจินตนาการ รวมถึงอ้างอิงถึงตัวละครที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์สมัยรัชกาลที่ 5 ขึ้นมา อาทิ กัปตันโยนส์ ราชนาอังกษประจําสยาม ลอร์ดโรสเบอรี รัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษ มองซิเออร์ดีเวลล์ รัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศของฝรั่งเศส เป็นต้น

ในนวนิยายได้มีการบรรยายให้ตัวละครแต่ละตัวที่สร้างขึ้นมามีพฤติกรรม และลักษณะนิสัยที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงบรรยายถึงภูมิหลังของตัวละครเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมของตัวละครนั้นมากขึ้น ถึงบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยของตัวละครคุณหลวงอัครเทวารากร และมณีจันทร์ตัวละครเอกทั้ง 2 จะมีความแตกต่างกันตามแต่ปีที่ผลิตออกฉาย เช่น ภาพยนตร์ปี พ.ศ. 2533 และละครโทรทัศน์ในปี พ.ศ. 2537 จะมีการนำเสนอที่คงไว้ตามแบบฉบับของนวนิยายไว้ได้ ทั้งบุคลิก หรือ พฤติกรรมของตัวละครทางด้านละครโทรทัศน์ ปี พ.ศ. 2554 นั้นได้มีการคงตัวละครไว้เช่นกัน หากแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะ บุคลิก และพฤติกรรมของตัวละครบางตัวซึ่งมีความแตกต่างไปจากฉบับนวนิยาย เนื่องจากบริบททางด้านยุคสมัยที่แตกต่าง

กัน ทำให้ลักษณะบุคลิกของตัวละครถูกปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยนั้น เช่น ตัวละครคุณหลวงอัครเทพรารากรในเรื่องของความเอียงอาย และความเรียบร้อยที่ดูมีน้อยกว่า แต่กลับมีความทะเล้นมากขึ้น หรือตัวละครของมณีจันทร์ ซึ่งแม้จะมีทุกอย่างเหมือนกันแต่ทางด้านการแสดงออกนั้นที่ดูจะไม่เรียบร้อยเท่าใดนัก มีการใส่ความแก่นเข้าไปในตัวละครมาก จึงทำให้มณีจันทร์ดูเหมือนจะไม่มีควมเงินอาย หรือความเป็นกุลสตรีเท่าใดนัก

สำหรับภาพยนตร์ในปี พ.ศ. 2547 นั้นได้ถูกวางลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของตัวละครมณีจันทร์ได้คล้ายคลึงต้นฉบับ ต่างเพียงตัวละครจะดูมีมิติมากขึ้น ลึกลับมากขึ้น ไม่ได้ดูเป็นคนเล่นสนุกเท่าใด เนื่องจากมีการเดินทางไปมาระหว่างภพแบบไม่มีสื่อกลาง รวมทั้งแสงที่ถูกใช้ในการเล่าเรื่องที่ดูมืด ทำให้ตัวละครดูลึกลับมากขึ้นกว่าเดิมทางด้านตัวละครคุณหลวงอัครเทพรารากรดูวางและตีความให้แตกต่างจากบทประพันธ์ดั้งเดิม คือจะมีลักษณะที่ดูดุดัน แข็งกระด้าง และถึงมีความอ่อนโยนก็ไม่ได้มีการแสดงออกมาให้ได้เห็นมากนัก โดยในภาพยนตร์ชุดนี้จะสื่อถึงความรักชาติของคุณหลวงอัครเทพรารากรอย่างหนักแน่น มีการนำเสนอตัวละครคุณหลวงอัครเทพรารากรที่ข้องเกี่ยวกับเรื่องของเหตุการณ์บ้านเมืองไว้เป็นส่วนมาก ซึ่งจะแตกต่างจากชุดอื่นที่แม้จะพูดถึงการช่วยชาติบ้านเมืองแต่กลับจะสื่อถึงการแสดงออกทางด้านความรักระหว่างคุณหลวงอัครเทพรารากรที่มีให้กับมณีจันทร์

การศึกษาบริบทของสังคมไทย เรื่อง “ทวิภพ” ด้านสัมพันธ์บาท ผ่านช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

บริบทของสังคมไทยเรื่อง “ทวิภพ” ในภาพยนตร์ปี พ.ศ. 2547 ว่าถึงเรื่องต่างชาติเล่า

อาณาจักรและมาถึงสยามประเทศ ซึ่งอยู่ในยุคของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (King Mongkut) พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 4 ของประเทศไทย (สยามประเทศ) และพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 5 ของประเทศไทย (สยามประเทศ) หลังจากนั้นผู้วิจัยขอใช้คำว่ารัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 แทนชื่อเต็ม

ภาพยนตร์ ปี พ.ศ. 2533 มีความเป็นอยู่แบบเกื้อกูล ซึ่งกันและกัน มีความเห็นอกเห็นใจกัน และมีน้ำใจระหว่างกัน มีความสนใจทางด้านการค้าขายและนิยมรับราชการมีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศจีน มีการรับวัฒนธรรมการแสดง หรือที่เรียกว่า จั้ว มาอยู่ในสังคม แต่ถึงอย่างไรก็ตามไม่ใช่เพียงซึมซับวัฒนธรรมจากจีนเท่านั้น การละเล่น และการแสดงของไทยก็ยังคงมีสืบทอดต่อกันมามูลค่าการตลาดของสินค้าที่ผลิตภายในประเทศโตขึ้นจากในอดีตมาก ทำให้เศรษฐกิจมีการดำเนินไปได้ด้วยดี การค้าขายนำเข้าและส่งออกมีความสมดุลกัน การเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2533 นั้นมีการคอร์รัปชัน และรัฐประหาร นอกจากนี้ยังมีการทำการรบกันเองทางด้านการเมืองในประเทศ

ภาพยนตร์ ปี พ.ศ. 2547 มีการเปลี่ยนแปลงชื่อประเทศจากสยามเป็นประเทศไทย นอกจากนี้สตรีเพศยังได้มีบทบาทมากขึ้นในสังคม การค้าขายเป็นการค้าขายแบบเสรี มีการแต่งตัว หรือทานอาหารแบบตามตะวันตก การจะนุ่งสไบ นุ่งซิ่นนั้นมีน้อยมากผู้คนมีการแข่งขันกันมากขึ้นในทุกๆ ด้าน การคมนาคมสะดวกมากขึ้น และการค้าขายเริ่มมีการตราสัญญาขึ้นเปลี่ยนจากระบบศักดินาเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตย

ละครโทรทัศน์ ปี พ.ศ. 2537 สังคมมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำให้เห็นว่าคนในสังคม

มีความเป็นพี่เป็นน้องกัน วัฒนธรรมของไทยเช่น การเคารพต่อผู้อาวุโส หรือการที่ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า การรักษานวลสงวนตัวของผู้หญิงยังคงมีให้เห็น มีการเปิดรับวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามา มีการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ผู้ที่ร่ำรวยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพข้าราชการ มีความเป็นสังคมแห่งการค้าขาย ที่ได้รับวัฒนธรรมโดยตรงจากจีน ได้มีการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสเพื่อให้ทันกับโลกในยุคปัจจุบัน เป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีทหารเป็นผู้นำเหล่าทัพ และกษัตริย์ทรงอยู่ใต้ระบบการปกครอง โดยที่ไม่ได้มีอำนาจเหนือกฎหมายใดๆ

ละครโทรทัศน์ ปี พ.ศ. 2554 มีการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้หญิงมากขึ้น เช่น การแสดงความรู้สึกของตนออกมาอย่างชัดเจน ว่าชอบหรือไม่ชอบ อยากจะทำอะไร เป็นต้น วัฒนธรรมจากชาติตะวันตกเป็นเรื่องปกติของสังคมไทย และมีการยอมรับว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นอะไรที่ดูเป็นสากล ปีที่ละครถูกนำมาสร้างใหม่ในยุคนี้ คือปีที่ขาดแคลนชิ้นส่วนด้านการผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั่วโลก หากเปรียบเทียบกับยุคสมัยของรัชกาลที่ 5 แล้ว จะมีบริบทที่เหมือนกันคือ ประเทศชาติขาดแคลนเงินหมุนเวียนจึงเป็นเหตุให้เชื้อพระวงศ์ต่างขายทรัพย์สินส่วนพระองค์เพื่อใช้หนี้ต่างชาติ บริบทด้านการเมืองในสมัยรัชกาลที่ 5 จะเด่นชัดจากละครโทรทัศน์ว่าเน้นไปที่การเมืองที่มีต่อต่างชาติ ซึ่งมีความแตกต่างกับยุคปัจจุบันอย่างมากที่มีการเมืองที่แตกแยก โดยสาเหตุหลักเกิดจากการเมืองภายในประเทศเอง

สรุปผลการวิจัย

ความแตกต่างของการเล่าเรื่องจากบทนวนิยายเรื่อง “ทวิภพ” กับการนำมาทำเป็นละครโทรทัศน์และภาพยนตร์นั้น ส่วนใหญ่ไม่ได้มีความแตกต่างกันมาก เนื่องจากละครโทรทัศน์ทั้ง 2 ชุดคือ ละครโทรทัศน์ปี พ.ศ. 2537 ละครโทรทัศน์ปี พ.ศ. 2554 และ ภาพยนตร์ปี พ.ศ. 2533 ได้มีการเล่าเรื่องส่วนใหญ่ตามแบบที่นวนิยายได้บรรยายไว้ มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาบางจุดบ้างตามยุคสมัยที่เปลี่ยนออกไป ในขณะที่เดียวกันภาพยนตร์ชุดปี พ.ศ. 2547 นั้นได้มีการจัดทำเนื้อหาออกมาได้แตกต่างออกไป โดยในนวนิยาย ละครโทรทัศน์ทั้ง 2 ชุด และ ภาพยนตร์ชุดปี พ.ศ. 2533 ได้บรรยาย และจัดทำโดยเป็นการกล่าวถึงร.ศ. 112 ในสมัยรัชกาลที่ 5 กลับกันทางภาพยนตร์ชุดปี พ.ศ. 2547 ได้กล่าวถึงในช่วงยุคปลายสมัยรัชกาลที่ 4 และต้นรัชกาลที่ 5 แทน โดยเนื้อหาจะเน้นออกไปทางการเมืองมากกว่าเรื่องรักใคร่ของพระนาง ดังที่นวนิยายได้บรรยายเอาไว้

ทางด้านสัมพันธ์บทได้ ทำการศึกษาสัมพันธ์บท ทางด้านการคงเดิม การขยายความ การตัดทอน และการดัดแปลงที่เกิดขึ้นกับองค์ประกอบต่างๆ ของนวนิยาย ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร ฉาก มุมมอง การวางแผน บทสนทนา หรือการใช้ภาษา การดำเนินเรื่อง หรือการลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง การถ่ายภาพ เทคนิคมุกกล้อง และเสียง หรือดนตรี หลังจากศึกษาพบว่า โดยส่วนมากแล้วละครโทรทัศน์ทั้ง 2 ชุด คือ ละครโทรทัศน์ปี พ.ศ. 2537 ละครโทรทัศน์ปี พ.ศ. 2554 และภาพยนตร์ทั้ง 2 ชุด คือ ภาพยนตร์ปี พ.ศ. 2533 และภาพยนตร์

ปี พ.ศ. 2547 ได้มีการคงเดิมไว้ตามแบบนวนิยาย แต่ถึงอย่างไรก็ตามเนื่องจากละครโทรทัศน์เป็นสื่อที่แสดงให้เห็นการกระทำของตัวละครผ่านหน้าจอโทรทัศน์ และได้จัดทำในยุคสมัยที่แตกต่างกัน ดังนั้นในเรื่องของฉาก มุมมอง หรือบทสนทนาเป็นต้นละครโทรทัศน์จะสามารถแสดงออกมาให้ผู้รับสารเห็นได้มากกว่า จึงสามารถที่จะขยายความหรือดัดแปลงบทต่างๆ ในนวนิยายได้ตามความเหมาะสม

ความแตกต่างทางด้านบริบทนั้น พบว่าภาพยนตร์ชุด ปี พ.ศ. 2547 ได้มีการนำเสนอบริบทที่แตกต่างออกไปจากนวนิยาย และภาพยนตร์กับละครโทรทัศน์ชุดอื่นๆ เนื่องจากภาพยนตร์ปี พ.ศ. 2547 ได้นำเสนอเรื่องราวในปีของรัชกาลที่ 4 รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่ถูกเพิ่มเติมเข้ามาที่พักอาศัย และยศของพระนางที่ถูกกำหนดไว้ในบทภาพยนตร์ชุดนี้ บริบทแวดล้อมที่ปรากฏออกมาจึงมีความแตกต่างทั้งทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ นอกจากนั้นผู้วิจัยพบว่าในช่วงปีที่ภาพยนตร์ชุดนี้ถูกถ่ายทำ อยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2540

สมัยที่เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจขึ้นในประเทศไทยอย่างเงินบาทลอยตัว บทภาพยนตร์จึงมีการย้อนกลับไปในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่เกิดสนธิสัญญาเบาว์ริงแล้วทำให้ค่าเงิน และ/หรือค่าภาซีนั้นเปลี่ยนแปลงไป กลับกันทางด้านภาพยนตร์ปี พ.ศ. 2533 และละครโทรทัศน์ปี พ.ศ. 2537 และปี พ.ศ. 2554 บริบทส่วนมากที่มีการเปลี่ยนแปลงคือบริบทยุคปัจจุบันในเรื่อง เนื่องจากปีที่จัดทำละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ชิ้นมานั้น ไม่ได้อยู่ในช่วงเดียวกับนวนิยายซึ่งคือปี พ.ศ. 2529 (นักประพันธ์ได้ประพันธ์ไว้ในปี พ.ศ. 2530) ที่พบว่าแตกต่างมากที่สุดคือละครโทรทัศน์ ปี พ.ศ. 2554 เนื่องจากระยะเวลาที่เปลี่ยนผ่านไปนั้นไกลกว่าปีที่ถูกประพันธ์ได้กล่าวถึงอยู่มาก จึงเป็นเหตุให้มีวัฒนธรรมต่างๆ ที่ไม่มีอยู่ในสมัยนั้นปรากฏขึ้นมาในเรื่อง เช่น อิทธิพลทางวัฒนธรรมที่ได้รับมาจากประเทศเกาหลี ซึ่งในสมัยนั้นประเทศที่มีอิทธิพลกับไทยคือวัฒนธรรมตะวันตกอย่างเดียวเสียมากกว่า ดังแสดงในภาพที่ 1

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการการเปลี่ยนผ่านจากสื่อหนึ่งไปยังอีกสื่อหนึ่ง โดยงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนการนำเสนอจากนวนิยายเป็นละครโทรทัศน์และเปลี่ยนจากนวนิยายเป็นภาพยนตร์ โดยทำการศึกษาผ่านสื่อที่เป็นหนังสือนวนิยายทวีภพล่ม 1 และ 2 และทีวีดิละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ทั้งหมด 4 ชุดคือ ละครโทรทัศน์ปี พ.ศ. 2537 และ ปี พ.ศ. 2554 ภาพยนตร์ปี พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2547 โดยได้ทำการอ่านหนังสือและดูแผ่นทีวีดิทั้งหมด เพื่อทำการหาสิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีการนำมาเผยแพร่ โดยการเปลี่ยนผ่านสื่อ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการวิจัยครั้งนี้เป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์ในแนวนอน (Horizontal Relations) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่มีเนื้อหาเดิมแล้วมีการเชื่อมโยงในส่วนของรูปแบบและเนื้อหา กล่าวคือมีต้นแบบและมีการลดทอนเพิ่มเติมตามเหมาะสม การเชื่อมโยงเนื้อหาโดยการนำสื่อนวนิยายมาดัดแปลงเป็นสื่อละครโทรทัศน์ และ/หรือภาพยนตร์นั้น ศศิวิมล สันติราษฎร์ภักดี (2539) ได้แสดงทัศนะไว้ในงานวิจัย เรื่องการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยผ่านสื่อนวนิยาย และสื่อละครโทรทัศน์ เรื่อง สี่แผ่นดิน ไว้ว่า “ในการผลิตละครโทรทัศน์จากการนำนวนิยายมาผลิต บทละครโทรทัศน์ซึ่งถือว่าเป็นแม่บท และจุดเริ่มต้นที่มีความสำคัญอย่างมากต่อทุกขั้นตอนในกระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ไม่ว่าจะเป็นผู้กำกับการแสดง นักแสดง ฝ่ายฉาก ฝ่ายเครื่องแต่งกาย ฝ่ายเทคนิคต่างๆ ที่ต้องยึดบทละครโทรทัศน์เป็นบรรทัดฐานเดียวกันในการดำเนินงานผลิต ถึงแม้ว่าสื่อประเภทละครโทรทัศน์จะช่วยส่งทางให้นวนิยายเป็นที่รู้จัก

แพร่หลายแก่คนในสังคมมากขึ้น แต่สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการนำนวนิยายมาผลิตซ้ำโดยการแปรรูปผ่านสื่อละครโทรทัศน์ คือ การดัดแปลง ปรับเปลี่ยนเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอให้เหมาะสม และเข้ากันได้กับธรรมชาติของสื่อละครโทรทัศน์ที่มีรูปแบบการแสดงให้เกิดภาพ (Visual) มากขึ้น” ซึ่งเมื่อมีการนำสื่อนวนิยายมาทำเป็นสื่อละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์องค์ประกอบของการเล่าเรื่องจะมีการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากนวนิยายเป็นการเล่าผ่านตัวหนังสือ โดยจะเป็นมุมมองของบุคคลที่ 1 หรือ 3 ตามแต่ผู้ประพันธ์จะเป็นคนกำหนด หากแต่ละครโทรทัศน์และภาพยนตร์เป็นการเล่าเรื่องผ่านตัวละครนั้นๆ โดยผ่านนักแสดงที่มารับบทนั้นโดยเฉพาะจากสื่อสิ่งพิมพ์ไปสู่วิดีโอทัศน์มีการขยายความเนื้อหาเข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง เนื่องจากสื่อวิดีโอทัศน์เป็นสื่อที่ถ่ายทอดเป็นภาพเคลื่อนไหว ละครโทรทัศน์และภาพยนตร์สามารถที่จะใส่ความรู้สึกและอารมณ์เข้าไปโดยผ่านทางสีหน้าของนักแสดงได้อีกด้วย

เนื้อเรื่องที่มีการนำมาทำนั้นจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยปีที่มีการนำมาทำซ้ำ โดยอาศัยบริบทแวดล้อมในขณะนั้นๆ เช่น ในยุคปัจจุบันที่นอกจากจะมีอิทธิพลจากทางยุโรปหรืออเมริกาแล้ว อิทธิพลทางเอเชียเช่น เกาหลีหรือญี่ปุ่นก็มีแทรกแซงเข้ามาให้เห็น ดังนั้นการขยายเนื้อหาเข้าไปบางส่วนจึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้มากขึ้น ทั้งนี้นอกจากจะมีการขยายเพิ่มเติมเนื้อหาแล้วยังมีการตัดทอนเพื่อให้เกิดความกระชับ แต่ส่วนใหญ่แล้วจะไม่ค่อยพบในละครโทรทัศน์แต่จะพบในภาพยนตร์เสียมากกว่า เนื่องจากภาพยนตร์มีขอบเขตจำกัดในเรื่องของเวลามากกว่า โดยส่วนมากภาพยนตร์จะจบภายใน 1.30-2 ชั่วโมง ขณะที่ละครโทรทัศน์สามารถทำเป็นตอนยาวได้มากกว่า 10 ตอน ภาพยนตร์นั้นต้องทำให้อุณหภูมิ

ถ่ายทอดออกมามีความกระชับจึงจำเป็นต้องมีการลดทอนเนื้อหาบางส่วนแต่ไม่ได้ทำให้เนื้อเรื่องขาดตอนไปจนผู้รับสารไม่เข้าใจ กล่าวคือถึงแม้จะมีการปรับเปลี่ยนไปในทางใดก็จำเป็นที่จะต้องคงแก่นเดิมของนวนิยายไว้ เพื่อให้ความหมายต่างๆ ที่สื่อออกมาผ่านสื่อละครโทรทัศน์ และหรือภาพยนตร์นั้น ไปในทางเดียวกันกับนวนิยาย ไม่กระโดดข้ามกันจนเกินไป

นอกจากนี้ การนำนวนิยายมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์นั้นอาศัยปัจจัยที่สำคัญคือ ปัจจัยทางการตลาด ซึ่งการจะหยิบยกนวนิยายเรื่องหนึ่งขึ้นมาทำเป็นละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์นั้น ปัจจัยทางการตลาดถือเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง การนำนวนิยายที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่าน หรือนำนวนิยายที่ประพันธ์โดยผู้ประพันธ์ที่มีชื่อเสียงมาสร้างย่อมมีความแน่นอนทางด้านผู้ชมมากกว่านวนิยายที่ไม่ได้รับความนิยม หรือไม่ค่อยเป็นที่รู้จักในวงกว้าง ซึ่งการนำเรื่องที่ได้รับ ความสนใจอยู่ก่อน และประสบความสำเร็จมาทำก็จะเกิดการนำมาทำซ้ำได้หลายครั้ง และการนำมาทำซ้ำแต่ละครั้งก็การันตีความนิยมของตัวละครหรือภาพยนตร์ในตัวเองด้วย ถึงอย่างไรก็ตาม แม้จะมีการการันตีความนิยมของบทประพันธ์นั้นๆ แล้ว การแต่งเติมหรือตัดทอนในตัวบทเองก็มีผลด้วย ทั้งนี้จากการวิจัยของ รันติกาญ มั่นตลักษ์ (2558) ที่ศึกษาสัมพันธ์ทางการเล่าเรื่องและปัจจัยการผลิตของละครโทรทัศน์รีเมค เรื่อง คู่กรรม ได้กล่าวไว้ถึงเรื่องนี้ว่า ปัจจัยเรื่องบทประพันธ์เป็นเสมือนเครื่องตอกย้ำในเรื่องของละครรีเมค เพราะบทประพันธ์ทุกเรื่องย่อมมีแก่นของเรื่องที่ต้องรักษาไว้เสมอ การเสริม เติมแต่ง บิดประเต็นของเรื่องจนหลุดจากแก่นเดิมไป ถึงแม้ยุคสมัยจะเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน แต่ผู้ชมก็ยังคงมีทั้งกลุ่มเดิมและกลุ่มใหม่ที่คาดหวังความสมบูรณ์แบบกว่า ละคร รีเมคยุคอดีต การผลิตตามสภาพแวดล้อมของ

แต่ละยุคสมัยจึงควรศึกษาให้ดี ไม่ใช่จะใส่อะไรลงไปก็ได้ เพิ่มเติมอะไรก็ได้ตามที่คิดว่าจะถูกใจคนยุคปัจจุบัน ยิ่งไปบทประพันธ์ทุกเรื่องมีแก่นที่ต้องรักษาไว้เสมอเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในละครรีเมค

ด้านบริบทนั้น บริบทโดยรอบที่เกิดขึ้นในการเปลี่ยนผ่านจากสื่อหนึ่งไปยังอีกสื่อหนึ่งก็จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เนื้อเรื่องมีการปรับเปลี่ยนไป ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการศึกษาด้านบริบททั้งหมด 4 ด้านคือ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งบริบทเหล่านี้จะมีการผลัดเปลี่ยนรูปแบบในตัวเองตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป จึงทำให้เนื้อเรื่องที่ว่าอาจจะดำเนินเรื่องเหมือนกันขนาดไหนแต่บริบทที่ถ่ายทอดออกมาย่อมมีความแตกต่างกัน สภาพแวดล้อมในแต่ละยุคแต่ละสมัยสามารถบ่งบอกได้ถึงความเป็นอยู่ ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในยุคหนึ่งๆ ได้ ฉะนั้นเรื่องของบริบทจึงเป็นสิ่งที่ต้องศึกษาอย่างถี่ถ้วนเพื่อที่เมื่อทำการปรับเปลี่ยนบทตามยุคสมัยแล้วจะได้ไม่เกิดการผิดเพี้ยนทางด้านประวัติศาสตร์หรือสภาพปัจจุบัน

ประโยชน์ของงานวิจัย

ประโยชน์ของงานวิจัยแบ่งได้ทั้ง 4 ด้าน คือ ประโยชน์ต่อตนเอง ต่อสังคม ต่อการศึกษา และต่อโลก เรื่องของการเปลี่ยนผ่านจากสื่อนวนิยายซึ่งเป็นสื่อที่ถ่ายทอดผ่านทางตัวอักษรเป็นสื่อละครโทรทัศน์ และสื่อภาพยนตร์ที่เป็นสื่อที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหว โดยการเขียนบทละครโทรทัศน์ และ/หรือบทภาพยนตร์ที่อิงจากนวนิยายนั้นมีส่วนที่เปลี่ยนไปตามองค์ประกอบของแต่ละสื่อ โดยในงานวิจัยชุดนี้ได้พูดถึงองค์ประกอบในการเล่าเรื่องของทั้ง 3 สื่อ คือ นวนิยาย ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์เอาไว้ เพื่อเป็นตัวช่วยใน

การจำแนก และแยกแยะว่าองค์ประกอบใดที่ควรมีในสื่อใดบ้าง นอกจากนี้ยังมีในเรื่องของสัมพันธบทที่มีเรื่องของการคงเดิม การดัดแปลง การขยายความ และการตัดทอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อมีการเปลี่ยนผ่านจากสื่อหนึ่งไปยังอีกสื่อหนึ่งนั้นมีสิ่งใดที่ขาดหายไปหรือเพิ่มเติมแก้ไขอย่างไร เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับความเป็นสื่อหนึ่งๆ ทั้งนี้ยังได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมในสมัยก่อนทั้งของไทยและต่างชาติว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร สังคมความเป็นอยู่เป็นแบบไหน แตกต่างจากสภาพปัจจุบันอย่างไร โดยประโยชน์ที่มีทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ คือ

1. การวิจัยนี้ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงและเกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมต่างๆ ผ่านสื่อจากอดีตจนถึงปัจจุบันและสามารถศึกษาในเชิงลึก จากการมองอดีตผ่านคนในยุคหนึ่งๆ ตลอดจน เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลง/ความแตกต่างของแต่ละยุคสมัย เข้าใจถึงหน้าที่ของสื่อแต่ละชนิดว่ามีหน้าที่ถ่ายทอดสารนั้นๆ ออกมาได้อย่างไร และทำให้ได้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ทางด้านบริบทต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้กับบุคคลที่สนใจศึกษาทางด้านนี้ว่าควรจะศึกษาอะไรเพิ่มเติม

2. ประโยชน์ต่อสังคม จากเดิมที่สื่ออย่างนวนิยายที่มีการแผ่กระจายไม่ทั่วถึง แต่เมื่อสังคมมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น ทำให้มีสื่ออย่างโทรทัศน์ และ/หรือภาพยนตร์เข้ามา ทำให้มีการแทรกซึมไปสู่กลุ่มคนในสังคมอย่างทั่วถึงมากขึ้น ไม่เฉพาะกลุ่มเหมือนในอดีต ทำให้ผู้คนในสังคมมีโอกาสในการเข้าถึงสื่อต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา และมีความสุขสบาย หรือสะท้อนวัฒนธรรมต่างๆ ผ่านสื่อ เช่น ภาพยนตร์เรื่อง Lost in Thailand ภาพยนตร์จีนที่มาถ่ายทำในประเทศไทยเกือบตลอดทั้งเรื่อง ที่ทำรายได้เป็นกอบเป็นกำ ทำให้เศรษฐกิจการท่องเที่ยว

เที่ยวในประเทศไทยดีขึ้น เนื่องจากต่างชาติโดยเฉพาะชาวจีนที่ได้ชมภาพยนตร์เรื่องนี้ต่างก็ต้องการที่จะมาสัมผัสประเทศไทยที่เป็นประเทศไทยจริงๆ ที่ไม่ใช่มีเพียงแค่อากาศสวยงามสำหรับการท่องเที่ยว แต่เป็นวิถีการใช้ชีวิตในสังคมไทยที่เราเห็นจนชินตา แต่กลับเป็นมุมมองที่ดูพิเศษสำหรับต่างชาติ นอกจากนี้ยังทำให้ชาวจีนและชาวต่างชาติที่ให้ความสนใจความเป็นอยู่ของไทยเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเยอะขึ้นกว่าเดิม

3. ประโยชน์ต่อการศึกษา จากการที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าความเป็นไปของการเปลี่ยนผ่านของสื่อจากอดีตจนถึงปัจจุบันมาไม่มากนักน้อยถือเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาทางด้านนี้ ซึ่งในปัจจุบันสังคมเรามีการพัฒนาไปอย่างก้าวหน้าทำให้ผู้คนมองข้ามการเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบันของสื่อ งานวิจัยนี้จึงเล็งเห็นว่า การวิจัยการเปลี่ยนผ่านของสื่อ จากนวนิยายเป็นละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ เป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามไป เนื่องจากในงานวิจัยชุดนี้ได้พูดถึงองค์ประกอบในการเล่าเรื่องของทั้ง 3 สื่อ คือ นวนิยาย ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์เอาไว้เพื่อเป็นตัวช่วยในการจำแนก และแยกแยะว่าองค์ประกอบใดที่ควรมีในสื่อใด และในการเปลี่ยนผ่านของสื่อหนึ่งต้องอาศัย สัมพันธบทตัวใดเป็นตัวช่วยไม่ว่าจะเป็นการคงเดิมที่ควรมีไว้ไม่ว่าจะจากสื่อใดไปสื่อใด หรือการดัดแปลง เพิ่มเติม ลดทอนใดๆ ที่ทำให้สื่อหนึ่งๆ ทำหน้าที่ของมันได้อย่างเต็มที่

4. ประโยชน์ต่อโลก เกิดการส่งต่อทางโลกาภิวัตน์ ซึ่งโลกาภิวัตน์นี้ทำให้โลกแคบลง จากการที่ผู้คนได้ทำการสื่อสารส่งต่อแลกเปลี่ยน ทำให้เกิดการแพร่กระจายที่มากมาย เชื่อมโยงกันได้อย่างง่ายดาย มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ซึ่งจะเห็นได้จากปัจจุบันว่าโลกาภิวัตน์ ส่งผลและเปลี่ยนแปลงต่อ

โลก ในตัวงานวิจัยที่ทำการศึกษารื่อง “ทวิภพ” ที่ได้ มีการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยสมัยก่อน การแต่งกาย ต่างๆ ออกสู่สังคม เมื่อสิ่งเหล่านี้ออกสู่สังคมแล้ว ก็ เป็นการง่ายที่จะมีการเผยแพร่ออกไปสู่ประเทศอื่นๆ ว่าวัฒนธรรมไทยสมัยก่อนนั้นมีลักษณะเป็นอย่างไร ผู้คนใช้ชีวิตกันแบบไหน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้สะท้อนกระบวนการความคิดในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ปรากฏในสื่อที่แตกต่างกัน กล่าวคือ สื่อนวนิยาย สื่อโทรทัศน์ และสื่อภาพยนตร์ ตลอดจนสะท้อนบริบทด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมืองของประเทศไทยได้ เป็นอย่างดี อันจะเป็นข้อมูลสำคัญในการสร้างสรรค์ กลยุทธ์การสื่อสารที่เกี่ยวข้องในอนาคต

การวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับ เหตุการณ์ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา ต่างๆ อย่างละเอียด เพื่อทราบและเข้าใจถึงแรงจูงใจ ของการเปลี่ยนผ่าน ในขณะเดียวกันควรศึกษาถึงการ ผลิต และธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท เพื่อเข้าใจ ถึงกระบวนการในการผลิตของสื่อแต่ละประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อออนไลน์ เมื่อ “ทวิภพ” ถูกนำมา เผยแพร่ทางสื่อออนไลน์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2553). *แนวพินิจใหม่ในสื่อการ ศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
กาญจนา นาคสกุล. (ม.ป.ป.). *บริบท-บริบท*. สืบค้น เมื่อ 22 ตุลาคม 2557, จาก <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=67>

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2555). *โครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิชาษา.

ประมธ สตะเวทิน. (2546). *การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

พรรษา รอดอาตม์. (2554). *สัมพันธ์บทจากนิทานพื้นบ้านสู่การ์ตูนและละครจักรๆ วงศ์ๆ ทางโทรทัศน์: ศึกษากรณี นิทานเรื่อง “สังข์ทอง”* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ภัทรานาถ ธาดาศิเบศร์. (2552). *ประวัติศาสตร์ในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2556, จาก <https://www.l3nr.org/posts/257758>

รันติกาญ มั่นตลักษ์. (2558). *สัมพันธ์บทการเล่าเรื่องและปัจจัยการผลิตของละครโทรทัศน์รีเมค เรื่อง “คู่กรรม”* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).

วิพุธ โสภางค์. (2544). *หนังสือเรียนภาษาไทย การอ่านและพิจารณาวรรณกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของครูสภา.

วรรัตน์ สุขวัจนี. (2551). *การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

ศศิวิมล สันติราษฎร์ภักดี. (2539). *การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยผ่านสื่อนวนิยาย และสื่อละครโทรทัศน์ เรื่อง “สี่แผ่นดิน”* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

ศิริรังษี สุดโต. (2540). *การศึกษาทัศนคติของ นักศึกษาคณะนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัย เอกชนที่มีต่อภาพยนตร์ไทย* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).

องอาจ สิงห์ลำพอง. (2557). *กระบวนการผลิตละคร โทรทัศน์*. กรุงเทพฯ: สามลดา.

อภิญา ศรีรัตนสมบุญ. (2534). *การวิเคราะห์ละคร โทรทัศน์ “คู่กรรม” ในการถ่ายทอดความ เชื่อ และค่านิยมในสังคมไทย* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2553). *สังคมไทยไม่รู้จัก “บริบท”* (จบ). สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2557, จาก [http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/opinion/attachak/20100819/348763/สังคมไทยไม่รู้จัก-บริบท-\(จบ\).html](http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/opinion/attachak/20100819/348763/สังคมไทยไม่รู้จัก-บริบท-(จบ).html)

อุมาพร มะโรณี. (2551). *สัมพันธ์ของการเล่า เรื่องในสื่อการ์ตูน ละครโทรทัศน์ และ นวนิยาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

Berger, A. A. (1992). *Popular culture, genres: Theories and texts*. Newbury Park, CA: Sage.